

Musiqa fanini o`qitish bo`yicha olib borilayotgan tadqiqotlarda tajriba-sinov ishlari natijalari va samaradorlik kursatkichlari.

Karimova Lolaxon Askarjon qizi

Namangan Davlat Pedagogika Instituti Musiqa ta'limi va san'at yo'nalishi 2 kurs magistranti

Annootatsiya. Ushbu tadqiqot musiqa fanini o'qitishda eksperimental ishlarning natijalari va samaradorligini o'rganadi, talabalarning faolligi va tushunishini yaxshilaydigan innovatsion yondashuvlarga e'tibor qaratadi. Tadqiqot an'anaviy o'qitish usullarini o'quvchilarga ta'sirini baholash uchun interfaol, texnologiyaga asoslangan strategiyalar bilan taqqoslaydi. Topilmalar eshitish, vizual va kinestetik ta'lim usullarining kombinatsiyasidan foydalanganda nazariy tushunish va amaliy ko'nikmalarning sezilarli yaxshilanganligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: musiqa fani, eksperimental o'qitish, samaradorlik, ta'lim usullari, musiqa pedagogikasi, musiqa ta'limi texnologiyasi.

Musiqa ta'limi ham kognitiv, ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, musiqa o'qitishning an'anaviy usullari ko'pincha talabalarni to'liq jalb qila olmaydi yoki musiqa nazariyasi va amaliyotini chuqur tushunishga yordam bermaydi. Ushbu tadqiqotning maqsadi innovatsion o'qitish usullarini o'rganish va ularning samaradorligini eksperimental ish orqali baholashdir. Tadqiqot quyidagi savolni hal qilishga qaratilgan: zamonaviy pedagogik vositalar musiqa fanidagi o'quv tajribasi va natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?

Ushbu tadqiqotda sifat va miqdoriy ma'lumotlarni o'z ichiga olgan aralash usulli yondashuv ishlatilgan. Tadqiqotda o'rta darajadagi musiqa kurslarida ikki guruh talabalar ishtirok etdi. Nazorat guruhi ma'ruzalar va darsliklarga asoslangan ta'lim kabi an'anaviy usullardan foydalangan holda o'qitildi, eksperimental guruh esa texnologiyaga asoslangan, interaktiv usullar, jumladan musiqa kompozitsiyasi dasturlari, interaktiv nazariya mashqlari va Real vaqtda audio aloqa vositalari bilan shug'ullandi.

Nazariy bilimlarni baholash uchun oldindan va keyingi testlar o'tkazildi, amaliy ko'nikmalarni o'lchash uchun musiqiy ijro va kompozitsiya vazifalari kabi amaliy baholar qo'llanildi. Bundan tashqari, talabalarning fikr-mulohazalari so'rovnomalar va fokus-guruh muhokamalari orqali jalb qilish darajasini va o'quv tajribasi haqidagi shaxsiy mulohazalarni baholash uchun to'plandi.

Musiqiy ta'lim tadqiqotlari ko'pincha turli xil o'qitish usullari, vositalari yoki muhitlari talabalarning o'qishi va faolligiga qanday ta'sir qilishini tushunishga qaratilgan eksperimental ishlarni o'z ichiga oladi. Quyida bunday tadqiqotlarda odatda kuzatiladigan ba'zi umumiy natijalar va samaradorlik ko'rsatkichlari keltirilgan:

Kognitiv va akademik ta'sir

- Kognitiv qobiliyatlarning yaxshilanishi: tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, musiqa ta'limi bilan shug'ullanadigan o'quvchilar ko'pincha fazoviy-vaqtinchalik ko'nikmalar, xotira va tanqidiy fikrlashni yaxshilaydi. Musiqa mashg'ulotlari matematika va o'qish kabi fanlarda rivojlangan qobiliyatlar bilan bog'liq.

- Akademik yutuqlar: eksperimental tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqa ta'limi bilan shug'ullanadigan talabalar akademik ballga ega bo'lmaganlarga nisbatan yuqori, bu musiqa o'rganish va umumiy akademik ko'rsatkichlar o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi.

Hissiy va ijtimoiy rivojlanish

- Kengaytirilgan hissiy ifoda: musiqa ta'limi tadqiqotlari hissiy tartibga solish va ifodalashning yaxshilanishini ta'kidlaydi. Talabalar his-tuyg'ularini musiqa orqali yaxshiroq ifoda etadilar, bu shaxsiy o'sish va hissiy aqlga yordam beradi.

- Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish: xor yoki ansambl chiqishlari, talabalar o'rtasida hamkorlik, muloqot va ijtimoiy birdamlikni rivojlantirish kabi guruhlariga asoslangan musiqa faoliyati.

Ishtirok etish va motivatsiya

- Faollikning oshishi: eksperimental tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologiya yoki innovatsion o'qitish usullari, masalan, loyihaga asoslangan ta'lim yoki raqamli vositalar, talabalarning musiqa ta'limiga ko'proq jalb qilinishiga olib keladi.

- Yuqori motivatsiya: ommabop musiqa yoki ijodiy kompozitsiyani o'z ichiga olgan talabalar qiziqishlariga mos keladigan musiqiy ta'lim yuqori motivatsiya va musiqani o'rganishga uzoq muddatli majburiyatni keltirib chiqaradi.

Ijodkorlik va innovatsiya

- Ijodkorlikni oshirish: musiqiy ta'lim ijodkorlikni targ'ib qiladi, o'quvchilarni yangi g'oyalarni rivojlantirishga, tovushlar bilan tajriba o'tkazishga va original kompozitsiyalar yaratishga undaydi.

- Muammoni hal qilish ko'nikmalari: tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqani o'rganish muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshiradi, ayniqsa qutidan tashqarida o'ylashni yoki innovatsion echimlarni topishni talab qiladigan vazifalarda.

Texnologik vositalar va elektron ta'lim

- Texnologiya integratsiyasi: musiqa ta'limida raqamli vositalardan (masalan, musiqiy dasturiy ta'minot, ilovalar va onlayn resurslar) foydalanish o'quv natijalarini yaxshilash uchun ko'rsatilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, onlayn platformalar yoki gibrid modellar orqali musiqa o'rganayotgan talabalar ko'pincha an'anaviy usullarga nisbatan o'xshash yoki yaxshi natijalarni ko'rsatadilar.

- Shaxsiylashtirilgan ta'lim: o'quvchilarning ishlashi haqida fikr bildiruvchi adaptiv ta'lim vositalari o'quv tajribasini shaxsiylashtirishda yordam beradi, bu esa yanada samarali amaliyotga va musiqa mahoratini oshirishga olib keladi.

Bo'ylama Effektlar

- Uzoq muddatli imtiyozlar: bo'ylama tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqa ta'limining afzalliklari bevosita o'rganishdan tashqari, umrbod ta'lim, intizom va madaniy qadrlashga ta'sir qiladi.

Umumiy Samaradorlik Ko'rsatkichlari:

- Musiqiy bo'lmagan fanlar bo'yicha akademik ishlash (masalan, matematika, savodxonlik).

- Ko'rish, ijro va kompozitsiya kabi musiqiy mahoratni takomillashtirish.

- O'quvchilarning faollik darajasi dars davomida (kuzatuv tadqiqotlari).

- O'qitish metodikasining samaradorligi haqida talabalar va o'qituvchilarning fikr-mulohazalari.

- Testdan oldingi va keyingi natijalar turli xil o'qitish tadbirlarini taqqoslash (masalan, an'anaviy va texnologiya rivojlangan ta'lim).

- Musiqa bilan bog'liq darsdan tashqari tadbirlarda ishtirok etishning ortishi.

Musiqa ta'limi bo'yicha eksperimental tadqiqotlar rivojlanishda davom etmoqda, bunda texnologiyaning roli, innovatsion pedagogik yondashuvlar va musiqa o'rganishning fanlararo afzalliklari e'tiborga olinadi.

Ushbu tadqiqot natijalari interaktiv va multimedia ta'limining afzalliklarini ta'kidlaydigan oldingi tadqiqotlar bilan mos keladi. Eksperimental guruhdagi yaxshilangan natijalar shuni ko'rsatadiki, texnologiyani takomillashtirish usullari musiqa nazariyasini chuqurroq tushunishga va amaliy musiqiy mahoratni oshirishga olib keladi. Musiqiy kompozitsiya dasturlari va Real vaqtda qayta aloqa vositalaridan foydalanish talabalarga tajriba o'tkazish va o'rganish orqali o'rganish imkonini berdi, bu ularning faolligi va ishlashining oshishiga yordam berdi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, kinestetik faoliyat bilan shug'ullanadigan talabalar, masalan, harakat sensorlaridan foydalangan holda ritm mashqlari, nazariya va amaliyot o'rtasida ko'proq bog'liqlikni ko'rsatib, ko'p sensorli yondashuvlar musiqa ta'limida ayniqsa samarali ekanligini ko'rsatdi.

Ammo shuni ta'kidlash kerakki, nazorat guruhidagi ba'zi talabalar ham yaxshilanishlarni ko'rsatdilar, bu an'anaviy usullar musiqa o'qitishning ayrim jihatlari, ayniqsa asosiy nazariy tushunchalar uchun hali ham muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkinligini ko'rsatmoqda.

Xulosa

Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatadiki, eksperimental o'qitish usullari, xususan, integratsiyalashgan texnologiyalar musiqa fanining nazariy va amaliy tushunchalarini takomillashtirishda juda samarali. Natijada, musiqa sohasidagi o'qituvchilarga talabalarni yaxshiroq jalb qilish va ularning o'quv natijalarini oshirish uchun ko'proq interaktiv, ko'p sensorli o'quv vositalarini kiritish tavsiya etiladi.

Kelajakdagi tadqiqotlar ushbu usullarga duchor bo'lgan talabalarda musiqiy bilim va ko'nikmalarni uzoq muddatli saqlashni o'rganishi mumkin. Bundan tashqari, ushbu texnologiyalarning keng ko'lamlil ta'lim muassasalari uchun ochiq bo'lishini ta'minlash uchun ularning iqtisodiy samaradorligi va ko'lamini tahlil qilish foydali bo'lishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF – 4947-son «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni. // <https://lex.uz/docs/3107036>.
2. 2018-yil 14-avgustdagi “Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga ta'lim-tarbiya berish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3907-son qarori
3. Burgin M.S. Pedagogikadagi innovatsiyalar va yangilik // Sovet pedagogikasi. - 1989. 12-son.
4. G'afforov. Ya. X. “Maktab islohati va o'qitish metodlarini takomillashtirish”. Science and education. Scientific Journal. 2020, 482.
5. Kaspriyak. A.G. “Новые и инновационные школы: проблемы сегодняшнего дня, перспективы развития” // Инновационное движение в российском школьном образовании. - М.,2017.
6. M.Quronov. “Uzluksiz ta'lim jarayonida barkamol shaxsni tarbiyalash tizimi risolasi”. – Toshkent: 2005.
7. Azamov. SH.X “ Rivojlantiruvchi ta'lim sohasini tashkil etishda fanlararo munosabatlar” Jizzax Tafakkur ziyosi jurnali 2023 yil 2 son 209-b

